



Nr 15—16.

Warszawa, dn. 22 kwietnia 1933 r.

Ogóln. zbioru Nr 574.

WYDAWCA: W imieniu Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych — Wiceprezes Rady Związku inż. S. J. Okolski.
Redaktor odpowiedzialny inż. Maurycy Chorzewski.

REDAKCJA i ADMINISTRACJA: Warszawa, ul. Traugutta 4. tel. 714-26. Adres telegr.: „Metalowcy—Warszawa”.

Prenumerata wynosi z przesyłką w kraju: zł 5 kwartalnie. Numer pojedynczy gr. 50.

TREŚĆ NUMERU: Posiedzenie Rady Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych. — Stypendjum ś. p. Bronisława Załęskiego na r. 1933. — Do fabryk wyrabiających narzędzia. — Ulgowe cła wywozowe na niektóre wyroby gdańskiego przemysłu. — Zmiana taryfy towarowej P. K. P. — Mobilizacja przemysłu na potrzeby wojny. — Polska produkcja elektrotechniczna w roku 1932. — Protesty węksłt w Polsce. — Konkurencja Zakładów Przetwórczych Hut Żelaznych. — Zmiany celne zanotowane przez P. I. E. — Wiadomości z zagranicy. — Kronika. — Ceny. — Patenty.

POSIEDZENIE RADY POLSKIEGO ZWIĄZKU PRZEMYSŁOWCÓW METALOWYCH.

W czwartek dn. 27 kwietnia r. b. o godz. 18 m. 30 w lokalu Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych w Warszawie, ul. Traugutta 4, odbędzie się posiedzenie Rady Związku z następującym porządkiem obrad:

1. Zatwierdzenie protokołu posiedzenia z dn. 9.II.1933 r.
2. Sprawozdanie dyirekcji z działalności za m. luty i marzec r. b.
3. Stan finansowy na 1.IV. r. b.
4. Sprawa wydawnictwa „P. M.”.
5. Sprawa cen żelaza na eksport pośredni.
6. Sprawozdanie członków Rady o stanie przemysłu metalowego w Oddziałach i Grupach zawodowych Związku.
7. Zmiany w liście członków.
8. Sprawy bieżące.
9. Wnioski członków.

Członkowie Rady, którzy nie będą mogli przybyć na powyższe posiedzenie, proszeni są usilnie o zakomunikowanie pisemne informacji odnośnie p. 6, które są podstawą oświadczeń składanych rządowi i wiadomości ogłaszanych w prasie o stanie przemysłu metalowego.

STYPENDJUM S. P. BRONISŁAWA ZAŁĘSKIEGO NA R. 1933.

Polski Związek Przemysłowców Metalowych komunikuje, że na rok 1933 wakuje stypendjum imienia ś. p. Bronisława Załęskiego, inżyniera-technologa.

O stypendjum mogą się ubiegać słuchacze wydziału mechanicznego Politechniki Warszawskiej lub młodzi inżynierowie, wychowawcy tego wydziału, dla ułatwienia dalszego kształcenia się w kraju lub zagranicą.

W celu otrzymania stypendium na okres jednoroczny, kandydat, który bezwzględnie musi być polakiem, powinien złożyć do Zarządu Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych w Warszawie, Traugutta 4, przed 19-ym maja r. b. podanie z załączeniem dowodów:

- a) sprawowania nienaganego,
- b) postępów zadawalniających w nauce, albo spełnianej pracy praktycznej lub teoretycznej w dziedzinie technologii metali.

Przy różnych kwalifikacjach przysługuje pierwszeństwo: a) dzieciom pracowników fabryk, należących do Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych i b) kandydatom, którzy wykazali się pracą w walcownictwie żelaza, mechanicznej obróbce metali, fabrykacji wagonów lub amunicji, lub organizacji budowy maszyn.

Stypendjum w sumie około 325 zł będzie przyznane na posiedzeniu kuratorjum w dn. 22 maja 1933 r.

DO FABRYK WYRABIAJĄCYCH NARZĘDZIA.

Grupa Producentów Narzędzi Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych, przystępując do opracowania kartoteki narzędzi, wytwarzanych w kraju, zwraca się niniejszem z prośbą o łaskawe przesłanie pod adresem Grupy (Warszawa, Traugutta 4) możliwie najdokładniejszych informacji o zakresie produkcji w dziale narzędzi.

Jednocześnie prosimy o łaskawe nadesłanie wszelkich wydanych prospektów narzędzi.

ULGOWE CŁA WYWOZOWE NA NIEKTÓRE WYROBY GDAŃSKIEGO PRZEMYSŁU.

W Nr. 21 „Dziennika Ustaw” z dn. 29 marca pod pozycją 154, ukazało się rozporządzenie Ministrów: Skarbu, Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 22 marca 1933 r. w sprawie obniżenia ceł wywozowych na niektóre artykuły gdańskiego przemysłu, gdańskich rękodzieł oraz gdańskiego rolnictwa, następującej treści.

Na podstawie § 3 ustęp 2 umowy między Rzeczypospolitą Polską a Wolnym Miastem Gdańskiem o zastosowaniu ceł wywozowych, podpisanej w Gdańsku dnia 12 sierpnia 1925 r. (Dz. U. R. P. z 1929 r. Nr. 14, poz. 123), a zatwierdzonej rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16 stycznia 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 10, poz. 81) zarządza się co następuje:

§ 1. Ustala się następującą listę kontyngentową, na której podstawie w czasie od 1 kwietnia 1932 r. do 31 marca 1933 r. włącznie, wytwrcy gdańskiego przemysłu, gdańskich rękodzieł, względnie gdańskiego rolnictwa mogą być wywiezione zagranicę w ilościach i według ulgowych stawek niżej podanej listy:¹⁾

Poz. tar. celn.	Nazwa towaru	Kontyngent w tonnach za czas od 1.IV. 1932 do 31.III. 1933 r. włącznie	Ulgowa stawka celna
234	żużle:		
	p. 1 zawierające żelazo	—	
	p. 2 „ cynk lub ołów	30 tonn	bez cła
	p. 3 „ cynę	40 „	„ „
	p. 4 „ miedź do 35%	80 „	„ „
236 p. 2	miedź w łomie i odpadkach	25 „	„ „
238 p. 2	aluminium i odpadki niklu	3 „	10.— zł
239 p. 1	miedź fosforowa w gąskach i sztabach	190 „	bez cła
	inne stopy	20 „	10.— zł
239 p. 2	spiż, bronz fosforowy w łomie i odpadkach	30 „	10.— „
240 p. 2	cyna w postaci starego metalu i odpadkach (staniol w odpadkach)	7 „	50.— „
241	ołów w łomie i odpadkach	1 „	bez cła

§ 2. Wymienione w § 1 niniejszego rozporządzenia ilości artykułów powyższych mogą być wywiezione zagranicę z zachowaniem powyższych warunków jedynie na podstawie wystawionego świadectwa pochodzenia według wzoru zamieszczonego poniżej.

Świadectwa takie, wystawiane przez Izbę Handlową względnie Izbę Rękodzielniczą W. M. Gdańska, winny być uwzględniane przez wszystkie urzędy celne.

Rozdziału ustanowionych kontyngentów dokonywa gdański Urząd Handlu Zagranicznego.

§ 3. Kontrolę wywozu uskuteczniają urzędy celne według ogólnych zasad.

§ 4. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

ŚWIADECTWO POCHODZENIA

ważne dla zastosowania ulg celnych, w dziedzinie ceł wywozowych.

Niniejszem zaświadcza się, że wymienione poniżej przez do wywozu zgłoszone towary są wytworem gdańskiego przemysłu, gdańskich rękodzieł, względnie gdańskiego rolnictwa.

¹⁾ Przytaczamy tylko wytwory, obchodzące przemysł metalowy (Red.).

Zaświadczenie to jest ważne na przeciąg trzech (3) miesięcy od daty wystawienia.

Gdańsk, dnia 19 . . . r.

L. S.

(oznaczenie wystawiającej instytucji)

ZMIANA TARYFY TOWAROWEJ P. K. P.

W nr. 17 „Dziennika Taryf i Zarządzeń kolejowych” ogłoszono szereg zasadniczych zmian taryfy towarowej. Zmiany te przedstawiają się w sposób następujący:

1) Zamiast obowiązującej z dnia 1 maja 1932 r. jednej klasy drobnicowej wprowadza się 3 klasy drobnicowe — I, II i III. Specjalny załącznik do Rozdziału C Części I B. T. T., zawierającego klasyfikację towarów, określa dla towarów każdej pozycji Klasy taryfowej odpowiednią klasę drobnicową. Do I klasy drobnicowej zaliczono z małymi wyjątkami towary, których przewóz w przesyłkach wagonowych odbywa się według pierwszych sześciu klas wagonowych, do klasy drobnicowej II zostały zaliczone towary, które normalnie są taryfowane według klas wagonowych 7 — 12; wszystkie pozostałe towary zaliczono do klasy drobnicowej III. W związku z temi zmianami w całym szeregu taryf wyjątkowych uwzględnione zostały przesyłki drobnicowe.

2) Klasa drobnicowa I zawiera 4 rubryki: a), b), c), d).

Stawki rubryki a) klasy drobnicowej I stosuje się do obliczenia przewoźnego na wagę rzeczywistą do 500 kg. — z wyjątkiem wypadków, gdy obliczenie przewoźnego według rubryki b) tejsze klasy za wagę wymaganą 500 kg. nie da opłaty tańszej.

Stawki rubryki b) klasy drobnicowej I stosuje się do obliczenia przewoźnego na wagę rzeczywistą do 1000 kg., najmniej jednak za wagę wymaganą 500 kg., o ile obliczenie według rubryki c) tejsze klasy za wagę wymaganą 1000 kg. nie da opłaty tańszej.

Stawki rubryki c) klasy drobnicowej I stosuje się do obliczenia przewoźnego za wagę rzeczywistą do 2000 kg., najmniej jednak za wagę wymaganą 1000 kg., o ile obliczenie według rubryki d) tejsze klasy za wagę wymaganą 2000 kg. nie da opłaty tańszej.

Stawki rubryki d) klasy drobnicowej I stosuje się do obliczenia przewoźnego za wagę rzeczywistą do 5000 kg., najmniej jednak za wagę wymaganą 2000 kg., o ile obliczenie według rubryki a) odpowiedniej klasy wagonowej dla danego towaru za wagę wymaganą 5000 kg. nie da opłaty tańszej.

MOBILIZACJA PRZEMYSŁU NA POTRZEBY WOJNY.

Wobec tego, że zapotrzebowanie maszyn i sprzętu wojennego przy dzisiejszych wymaganiach prowadzenia wojny znacznie przerasta możliwości fabryk państwowych oraz nielicznych prywatnych, wyspecjalizowanych w wyrobie sprzętu wojennego, — współpraca przemysłu prywatnego dla zaspokojenia potrzeb wojska w czasie wojny jest konieczną. Ponieważ przygotowanie wytwórni prywatnych do produkcji wojennej wymaga wiele wysiłków i czasu, przeto przygotowanie takie dla otrzymania jaknajlepszych wyników jakościowych, ilościowych i czasowych, wymaga bardzo starannego zorganizowania pogotowia mobilizacyjnego przemysłu w czasie pokoju.

Zasady organizacji pogotowia przemysłu na potrzeby armii w czasie wojny sprowadzają się w główniejszych zarysach do:

1. Ustalenia zapotrzebowania na sprzęt,
2. „ „ „ zasad mobilizacji przemysłu.

I. *Ustalenie zapotrzebowania na sprzęt* polega na ustaleniu typów, rodzaju, ilości i terminów wykonania.

1. O ile ustalenie typów i rodzaju potrzebnego sprzętu z pośród znanego i gdzieindziej używanego sprzętu nie przedstawia specjalnej trudności, to w stosunku do nowego sprzętu musi być poprzedzone długotrwałymi próbami i studjami, które muszą być dokonane zawczasu, ażeby umożliwić ustalenie programu w zakresie wyrobu sprzętu. Przy decyzji przyjęcia nowego sprzętu nie należy zapominać o możliwości wykonania tego sprzętu w kraju.

2. Ustalenie ilości sprzętu jest jednym z najtrudniejszych zagadnień, gdyż niedoceniecie zapotrzebowania może postawić armję wobec niemożności wypełnienia zakreślonych zadań, zaś przecenienie — grozi niemożnością wypełnienia zadanych zaopatrzenia we wszystkich kierunkach, gdyż możliwości przemysłu są ograniczone.

3. Terminy dostaw należy ustalić w związku z posiadanymi zapasami, uwzględniając możliwości przemysłu krajowego, ew. możność rozszerzania, czy też rozbudowy wytwórni.

4. Warunki dla wyrobu sprzętu winny być tak ustalone, ażeby przez nadmierne wymagania nie utrudniać i podrażać wyrobu, zapewniając jednak należyte działanie, bezpieczeństwo użycia i konieczną trwałość sprzętu.

5. Należyte wyszkolenie wojska i podniesienie kultury technicznej, tak wśród wojska jak i wśród ogółu ludności przez wciągnięcie najszerzych warstw do organizacji pogotowia przemysłowego, może bardzo wydatnie zmniejszyć zużycie sprzętu. Wobec bardzo wielkiego obciążenia przemysłu w czasie wojny, każda oszczędność w zużyciu sprzętu będzie nadzwyczajnem ułatwieniem trudnego zadania postawionemu przemysłowi, — nie mówiąc już o zaoszczędzeniu środków materialnych. Podobnież znaczne ułatwienie zaopatrzenia osiąga się przez zmniejszenie ilości typów, przez normalizację sprzętu oraz możliwie szerokie zastosowanie w armji norm wyrobów rynkowych.

II. *Wytyczne dla mobilizacji przemysłu na potrzeby armji.*

1. Plany pogotowia przemysłowego muszą być dostosowane i uzgodnione z planami wojska, — gdyż od charakteru planów wojennych zależy rodzaj i stopień pogotowia, wzgl. rozbudowy organizacji pogotowia wśród wytwórni tej lub owej dzielnicy. Przy opracowaniu planów wojennych należy się liczyć z możliwościami w zakresie surowców, wytwórczości, transportu i t. p. danego kraju.

2. Wybór wytwórni przyciągniętych do współpracy. Wobec wielkości nowoczesnego zaopatrzenia będą pociągnięte do współpracy wszystkie zakłady przemysłowe, przytem o ile można w swej specjalności czasu pokojowego, lub do niej zbliżonej, gdyż wtedy przestawienie na produkcję wojenną będzie najszybsze i praca najwydatniejsza. Oczywiście w tych warunkach i zadanie demobilizacji po wojnie będzie najłatwiejsze. Jednak z ogólnego planu mobilizacji przemysłu należy wyłączyć zakłady, zajęte produkcją wyrobów podstawowych, jakimi są n. p. dla przemysłu maszynowego

wytwórnie obrabiarek, narzędzi, sprawdzianów i t. p., które będą niezawodnie musiały pracować, wyzyskując wszystkie swe możliwości w celu zaopatrzenia innych wytwórni w niezbędne środki wytwarzania.

Przydział wyrobu danego sprzętu nie ma być narzucony, lecz powinien następować po wyrażeniu zgody odnośnej wytwórni, gdyż skutecznej i wydajnej pracy można się spodziewać tylko w wypadku całkowitego zainteresowania się sprawą wyrobu wytwórni i jej personelu.

3. Wytwórnie muszą mieć możność kontynuować swą pracę pokojową i podczas wojny, — oczywiście za wyjątkiem wytwarzających artykuły, których zbyt podczas wojny ustaje. Wobec tego, że podczas wojny wzrasta zapotrzebowanie na wszystkie prawie wyroby, należy unikać przy opracowaniu zasad pogotowia przemysłu wszystkiego, co mogłoby zakłócić normalny bieg pracy w wytwórniach. Z powyższego wypływa konieczność dokonywania przydziału wytwórni do pracy podczas wojny pod kątem widzenia ogólnych potrzeb zaopatrzenia wojennego, nie zaś tylko jednego jakiegoś działu zaopatrzenia.

4. Nie należy rozdrabniać zamówień na sprzęt wojenny powierzając wyrób części, wchodzących w jakąś całość, różnym wytwórniom. Na podstawie dotychczasowych doświadczeń wojennych należy powierzać wykonanie większych przedmiotów wyposażenia wojskowego wytwórniom większym, które same sobie dobierają ew. poddostawców. Przy takim sposobie pracy odpowiedzialność za wyrób i zorganizowanie najsprawniejszej pracy wytwórni małych (poddostawców) obciąży wytwórnię większe, które dzięki swej organizacji mają możność robotę należycie rozdzielić i dopilnować wykonania. Taki sposób pracy wymaga dużo mniej personelu fachowego rządowego, niż udzielanie zamówień większej ilości drobnych dostawców.

5. Wytwarzanie sprzętu w zmobilizowanych wytwórniach należy pozostawić personelowi prywatnemu, i nie należy zajmować wytwórni, w celu wyrobu sprzętu na czas wojny, na rzecz państwa. W celu zapewnienia jaknajszybszego uruchomienia produkcji wojennej i zapewnienia sprawnej pracy należy unikać o ile się tylko da w zmobilizowanych wytwórniach przeprowadzania zmian personalnych, gdyż personel, znający swą wytwórnię, prędzej da nową produkcję, niż nawet zdolniejsi nowi pracownicy. Do przymusowej zmiany pracownika należy się uciekać jedynie w wypadku możliwości działania na szkodę państwa (obcokrajowcy), wzgl. udowodnionego nieudalstwa lub nieudolności.

Nowopowstające zakłady należy powierzać kierownictwu prywatnemu, z wyjątkiem takich zakładów jak wytwórnie dla ładowania ostrej amunicji lub materiałów wybuchowych, gdzie dyscyplina wojskowa jest konieczna ze względów na bezpieczeństwo.

6. Plany mobilizacji przemysłu przy całej swej dokładności opracowania szczegółów, muszą przewidywać pewne rezerwy w produkcji, nieuniknione ze względu na ew. konieczność wyrobu nowego sprzętu, nieobjętego planem zaopatrzenia, już podczas wojny. Stworzenie takich rezerw możliwe jest przez pozostawienie

stawienie pewnych wytwórni dla prac specjalnych poza ogólnym planem mobilizacji wytwórni, lub też nieobciążanie możliwości wytwarzania objętych mobilizacją wytwórni w całości. Ostatni sposób jest wskazany również ze względu na zapewnienie terminów dostaw, dzięki powstałym w ten sposób rezerwom w ludziach, środkach wytwórczych i t. p. posiadanych w wytwórniach.

7. Pamiętać o przysposobieniu personelu. Wobec ogromu zagadnienia zaopatrzenia armii sprawa przygotowania do pracy ludzi jest jednym z najważniejszych zagadnień mobilizacji przemysłu, gdyż żaden nawet najlepszy system nie może dać dobrych wyników, o ile nie będzie sumiennie wykonywany przez należycie wyszkolony personel. Szkolenie ludzi musi być prowadzone w kilku kierunkach, a mian. dla przygotowania pracowników: dla urzędów państwowych (instruktorów, odbiorców rządowych, rzeczoznawców i in.), dla przemysłu prywatnego, i wreszcie fachowców dla obsługi i prostych napraw na tyłach wojsk i na froncie.

W celu przygotowania ludzi należałoby wyszukać organizacje np. Przysposobienie wojskowe, Strzelec i inne. Należy pamiętać, że znacznie łatwiej jest szkolić ludzi w użyciu broni, niż w wyrobie jej.

8. Przygotowanie do pracy zmobilizowanego zakładu przemysłowego. W celu możliwego skrócenia czasu, potrzebnego dla przejścia z pracy pokojowej do wojennej, należy każdą wytwórnię z góry przygotować do wykonywania przeznaczonej dla niej pracy.

Przygotowanie polega na:

a) zestawieniu potrzeb wytwórni, — po uwzględnieniu posiadanych środków wytwórczych, — wywołanych koniecznością wypełnienia programu wyrobu przydzielonego wytwórni sprzętu. Zestawienie winno uwzględniać zapotrzebowanie surowców, półfabrykatów i materiałów gotowych, energii, rąk roboczych, środków wytwarzania, jak np. obrabiarek, narzędzi, sprawdzianów i t. p., ew. nowych budynków, urządzeń pomocniczych i in., a także potrzebnych środków pieniężnych, — ułożone według czasu zapotrzebowania.

b) opracowanie dokładnego we wszystkich szczegółach planu pracy dla wyrobu zadanego sprzętu. Plan winien być sporządzony tak, ażeby wytwarzanie mogło się odbywać w sposób najoszczędniejszy pod względem zużycia czasu, środków materialnych i ludzi i musi być przystosowany do warunków pracy danej wytwórni.

9. Sprawdzenie opracowanych planów.

W celu sprawdzenia słuszności opracowanych planów, oraz wniesienia do nich ew. niezbędnych poprawek, należy wydawać wytwórniom przeznaczonym do mobilizacji w pewnych odstępach czasu zamówienia próbne na niewielkie ilości sprzętu. Zamówienia takie mają na celu:

a) zaznajomienie personelu wytwórni z trudnościami wyrobu,

b) sprawdzenie szczegółów opracowanych planów wyrobu.

W wyniku wykonania próbnego zamówienia otrzyma się nast. korzyści:

a) kadry ludzi obeznanych z wyrobem danego sprzętu w wytwórni, oraz

b) poznanie właściwości wyrobu danego sprzętu, materiału, zużycia środków wytwarzania: narzędzi, przyrządów, uchwytów i sprawdzianów, a także metod wyrobu i kontroli;

c) utworzy się w wytwórni przynajmniej jeden komplet środków wytwarzania, pozwalający na natychmiastowe rozpoczęcie wyrobu sprzętu we wskazanej chwili.

Wobec zmian, mogących zachodzić w wyrobie sprzętu i w urządzeniach do tego wyrobu przeznaczonych, konieczne jest przeprowadzanie systematycznej rewizji ustalonych dla każdej wytwórni list zapotrzebowania i opracowanych planów wyrobu.

10. Zapłata za dostawy zmobilizowanych fabryk prywatnych.

Sprawa ta nastęrcza bardzo duże trudności, gdyż wykonywanie wielkich dostaw wojennych po cenach stałych jest wobec bardzo zmiennych warunków pracy w czasie wojny prawie wykluczone, należy się więc liczyć z koniecznością udzielania zamówień na zasadach cen ruchomych. Zasada: rząd płaci koszty i gwarantuje pewien % zysku od sumy zamówienia, odrzuca się jako nieodpowiednia (premijowanie niedołęstwa, gdyż im wyższa suma kosztów, tem zysk jest większy). Sprawiedliwszem jest, gdy rząd pokrywa wszystkie koszty wyrobu, zarobkiem zaś towarzystwa jest stała umówiona zgóry suma, zależna np. od wielkości kapitału zaangażowanego przez towarzystwo. Dla zwiększenia zachęty do szybkiej i oszczędnej pracy, do wspomnianej stałej zapłaty, możnaby dodać premję, wynoszącą np. 25% różnicy między przewidywanymi kosztami wykonania zamówienia, a kosztami rzeczywistymi.

11. W celu zapewnienia sprawnego działania organizacji mobilizacji przemysłu w czasie wojny, niezbędne jest zapewnienie możliwie normalnych warunków pracy. W tym celu należy również opracować środki dla możności regulowania siedmiu głównych czynników, utrudniających produkcję, t. j.: 1. popytu, 2. kapitału, 3. przewozów, 4. rąk roboczych, 5. środków produkcji, 6. surowców, i 7. energii.

Ponieważ mobilizacja przemysłu oraz praca w czasie wojny bez zapewnienia należytego rozdziału tych czynników sprawnie funkcjonować nie może, należy przewidzieć organizację, czy urząd, któryby regulował popyt i przydzielał niezbędne dla produkcji ilości wymienionych potrzeb, zgodnie z opracowanymi planami. Urząd ten musiałby również ustalać niezmiernie ważną dla zaopatrzenia wojennego sprawę *pierwszeństwa żądań*, zgodnie z ważnością ich dla potrzeb państwa podczas wojny.

12. Wreszcie dla ułatwienia pracy podczas wojny niezbędne jest możliwie równomierne rozłożenie ciężarów wojny na wszystkich obywateli kraju.

Niezbędne dla osiągnięcia tego akty prawodawcze, — np. prawo o powszechnym obowiązku świadczeń wojennych, prawo ograniczające zyski wojenne i in. — muszą być przygotowane i uchwalone przez ciała prawodawcze zawczasu, tak, ażeby mogły się stać prawem bez zwłoki, z chwilą rozpoczęcia wojny, lub w innym właściwym momencie.

St. Płuzański, prof. Politechn.

POLSKA PRODUKCJA ELEKTROTECHNICZNA W ROKU 1932.

Główny Urząd Statystyczny wprowadził od niedawna w „Wiadomościach Statystycznych” nowy dział, dotyczący produkcji artykułów elektrotechnicznych w Polsce. Statystyka ta, ogłaszana co miesiąc, z której przytaczamy poniżej w sumarycznych cyfrach produkcję najważniejszych działów elektrotechniki w latach 1930, 1931 i 1932, wskazuje, że dział elektrotechniczny, mimo trudnych warunków i kryzysu, rozwija się w Polsce coraz bardziej.

W y r o b y	Wszystkie zakłady (I—VII kategorii)		
	Tysiące złotych		
	1930	1931	1932
Maszyny elektryczne	7 211	4 061	2 163
Przetwornice	—	—	197
Transformatory	1 857	722	759
Akumulatory	5 254	2 744	4 384
Ogniwa	4 991	5 025	1 994
Aparaty (urządzenia rozdzielcze, skrzynki przyłączowe, wyłączniki olejowe)	1 481	1 688	1 225
Aparaty telefon., centraliki i części zapas.	6 979	7 389	4 245
Liczniki energii elektrycznej	—	—	1 331
Przyrządy elektromedyczne	99	107	106
Urządzenia i przyrządy elektr. domow. użytku	522	435	543
Materiał instalacyjny (bezpieczniki, amatura, rury izolacyjne	6 657	5 147	3 798
Świeczniki (żyrandole, lampy i t. p.)	4 068	715	1 307
Żarówki	11 615	7 184	9 561
Przewodniki	32 178	28 984	15 186
Radjosprzęt	2 808	4 146	2 799
	85 720	68 347	49 598

Z porównania cyfr produkcji za ostatnie trzy lata widać, że, mimo ogólnego spadku wytwórczości, w niektórych działach cyfry za rok 1932 są wyższe od cyfr za rok 1931, a nawet za 1930. Poza to w roku 1932 rozpoczęto produkcję przetwornic oraz liczników energii elektrycznej, które dotychczas nie były zupełnie robione w kraju. Wartość zbudowanych przetwornic wynosi 197 tys. zł, a wartość liczników 1 331 tys. zł. W innych działach elektrotechniki wytwórczość przyrządów elektromedycznych oraz urządzeń elektrycznych domowego użytku przewyższa nawet trochę produkcję z r. 1930. Produkcja radjoparatów za r. 1932 dorównywa niemal produkcji za rok 1930.

Jeśli produkcję w r. 1930 przyjmujemy za 100, to ogólna wytwórczość w r. 1932 stanowi 58% wytwórczości r. 1930, przyczem dla poszczególnych wyrobów stosunek ten przedstawia się następująco: akumulatory i aparaty elektryczne wykazały w r. 1932 po 83% produkcji r. 1930, żarówki 82%, aparaty telefoniczne 61%, materiał instalacyjny 57%, przewodniki 47%, transformatory 41%, ogniwa 40%, świeczniki 32% i maszyny elektryczne 30%.

PROTESTY WEKSLI W POLSCE.

Według ostatnich danych Głównego Urzędu Statystycznego liczba weksli zaprotestowanych wynosiła w 1932 r. — 3 583 800 sztuk, podczas gdy w r. 1931—

5 114 800, a w 1930 r. — 5 526 000, t. zn. zmniejszyła się pod względem ilości bardzo poważnie.

Suma weksli zaprotestowanych w/g wartości wynosiła w 1932 r. — 838,2 milionów zł, w 1931 r. — 1 328,3 milionów zł, a w 1930 r. — 1 366,4 milionów zł, czyli i tu zanotować trzeba znaczny, blisko 40% spadek.

Stosunek procentowy weksli protestowanych do płatnych wynosił w odnośnych latach: w 1930 r. — 11,7%, w 1931 r. — 13,1% i w 1932 r. — 12,0%.

KONKURENCJA ZAKŁADÓW PRZETWÓRCZYCH HUT ŻELAZNYCH.

Jednym z najpoważniejszych zagadnień, jakie zjawily się w dobie kryzysu w życiu przemysłu żelazoprzetwórczego, jest sprawa stosunku przetwórczych warsztatów hut żelaznych i wolnych przedsiębiorstw przetwórczych do organizacji sprzedaży (syndykatów) hutniczych.

Sprawie tej poświęca się u nas bardzo wiele uwagi, tembardziej, że już od szeregu lat obserwujemy stały rozwój zakładów przetwórczych przy hutach, które to zakłady rozwijają poważną działalność rynkową konkurując z wolnymi zakładami przeróbczymi.

Zagadnienie to odgrywa niemniejszą rolę w innych krajach kontynentu, gdzie wolny przemysł przetwórczy uskarża się na bardzo dlań niekorzystną sytuację, wywołaną przez uprzywilejowanie przez huty własnych lub koncernowo związanych z hutami zakładów przetwórczych. I tak naprzykład we Francji fabryki przetwórcze niezwiązane z hutami uskarżają się na to, że hutnicze zakłady koncernowe działu przetwórczego uzyskują surowiec znacznie taniej od zakładów wolnych, gdyż surowiec ten nie jest objęty kwotami syndykatowemi, a jako „surowiec przeznaczony na własne zapotrzebowanie hut” dostarczany jest zakładom przeróbczym przy hutach po cenach znacznie niższych od cen rynkowych syndykatów hutniczych.

Francuskie czasopismo l'Usine w nr. 15 z 14 kwietnia r. b. zamieszcza artykuł pod tytułem „Les doléances des transformateurs” w którym przetwórcy uskarżają się na Syndykat Hut. W artykule tym czytamy:

„Wolni przetwórcy sprowadzeni zostali przez Syndykat Hut do stanu zupełnej bezsilności, gdyż Syndykat, posiadając w praktyce monopol na całą produkcję żelaza, pozwolił swoim uczestnikom owdądzać wszystkimi dziedzinami przemysłu przetwórczego i wyeliminować z rynku wolny przemysł przetwórczy przez stosowanie metod walki konkurencyjnej niedowytężenia dla wolnych przetwórców”.

Jakie to są metody wyjaśnia nam inne zdanie cytowanego artykułu, w którym czytamy:

„ceny żelaza (dla warsztatów przeróbczych związanych z hutami — przyp. nasz) nie są obciążone ciężarami wyznaczanymi przez syndykat na pokrycie kosztów eksportu i kosztów administracyjnych syndykatu; nie ponoszą też one kosztów transportu, ani żadnych innych opłat”.

Podobne trudności, jak te, jakie ma przemysł przetwórczy we Francji, spotykamy i w Niemczech, gdzie dla walki z polityką syndykatów hutniczych założony został specjalny związek wolnych zakładów

żelazoprzetwórczych pod nazwą „*Interessengemeinschaft der Konzernfreien Werke Deutschlands*”. Związek ten popierany przez Rząd Rzeszy wysunął cały szereg postulatów z których na pierwszym miejscu wymienić należy sprawę obniżenia cen wewnątrz-krajowych na żelazo w Niemczech oraz żądanie, aby Rząd, samorządy i koleje niemieckie przy dostawach przyznawały wolnemu przemysłowi przetwórczemu przywilej pierwszeństwa.

ZMIANY CELNE ZANOTOWANE PRZEZ P. I. E.

Podajemy poniżej zmiany celne zanotowane przez Państwowy Instytut Eksportowy, o ile one dotyczą przemysłu metalowego.

W. Brytania.

Z dniem 28 lutego 1933 r. weszły w życie nowe stawki cene dla szeregu artykułów, importowanych do Wielkiej Brytanji, m. in. na drut żelazny i stalowy 33¹ 13% ad. val. (dot. 20%), gwoździe stalowe i żelazne 3 Ł od tonny, lub 20% ad val. w zależności od tego, która stawka będzie wyższa, siatki druciane 30% (dot. 20%) ad valorem.

Boliwia.

Podwyższony został podatek od importu i eksportu na cynę, cynk i ołów.

Belgia.

Zapowiedziane zwyczajki cła i jednocześnie zniesienie kontyngentów na wozy ciężarowe, maszyny do budowania szos i traktorów, weszły w życie z dniem 3 lutego 1933 r., podwyżka wynosi 35% ad valorem.

Francja.

Podwyższony został kontyngent na blachę gładką żelazną lub stalową o 1 531 q.

Portugalskie Posiadłości — Angola.

Obniżone zostało cło na wędkę i wszelkie utensylja potrzebne do łowienia ryb.

Stany Zjednoczone.

Komisji Taryfowej przedłożono wnioski rewizji cła na igły.

Syrja i Liban.

Zabroniony został import maszyn do cięcia tytoniu.

WIADOMOŚCI Z ZAGRANICY.

Niemieckie spółki akcyjne w 1932 r. Dorocznie ogłaszana statystyka niemieckich spółek akcyjnych zawiera w sprawozdaniu za 1932 rok bardzo ciekawe dane ilustrujące sytuację niemieckiego przemysłu w ubiegłym roku. Jak widać z opublikowanych cyfr w 1932 roku nastąpiło po raz pierwszy od dłuższego czasu zmniejszenie się kapitału akcyjnego niemieckich spółek akcyjnych. Poniższe zestawienie ilustruje rozwój niemieckich spółek akcyjnych w okresie ostatnich 6 lat.

Rok	Ilość spółek akcyjnych	Kapitał nomin. w milj. marek
1927	11 966	21 542
1928	11 690	22 885
1929	11 344	23 728
1930	10 970	24 189
1931	10 437	24 653
1932	9 634	22 264

Z ogólnej liczby spółek akcyjnych 5 632 spółek miało kapitał zakładowy mniejszy niż 500 000 marek. Spółki te łącznie posiadały kapitał zakładowy w sumie 813 milj. marek. Spółek akcyjnych, których kapitał zakładowy wynosił więcej aniżeli 5 milionów

marek było w 1932 roku 706 i dysponowały one łącznie kapitałem zakładowym 16,5 miljarda marek.

Podczas gdy w końcu 1931 roku pracowało w Niemczech 71 spółek akcyjnych o kapitale zakładowym powyżej 50 milj. marek, to w końcu 1932 roku spółek tych było 64. Kapitał akcyjny tych spółek zmalał w ciągu 1932 roku z 10 miliardów zł na 8,8 miliardów złotych.

Największą z niemieckich spółek akcyjnych jest I. G. Farbenindustrie A. G. o kapitale 990 milj. marek. Drugie miejsce zajmuje tow. Vereinigte Stahlwerke A. G. o kapitale 775 milj. marek.

Z pośród 28 spółek akcyjnych których kapitał zakładowy wynosi więcej niż 100 milj. marek niemal połowa znajduje się pod kontrolą państwa.

Przedłużenie Międzynarodowego Kartelu Rur. Na posiedzeniu Międzynarodowego Kartelu Rur, jakie odbyło się w Düsseldorfie podpisano przedłużenie umowy kartelowej do końca marca 1935 roku. Podpisana umowa opiera się w swoich głównych zarysach na umowie z marca 1932 roku. Jako szczególnie godny zanotowania podkreślić należy, że w czasie dyskusji na posiedzeniu Kartelu omawiano sprawę rozszerzenia Kartelu na te gatunki rur, które do tej pory nie były objęte umową kartelową. Jak wiadomo umowa Międzynarodowego Kartelu Rur obejmowała kontrolę eksportu rur dla przemysłu naftowego o średnicy zewnętrznej do 318 mm., rury paleniskowe i rury gazowe do 65/8".

Jeżeli chodzi o organizację sprzedaży kartelu to, jak wiadomo członkowie grupy amerykańskiej i grupy angielskiej pracują bezpośrednio z rynkiem odbiorczym, zaś producenci kontynentalnych grup członkowskich Kartelu obsługują odbiorców za pośrednictwem następujących organizacji sprzedaży.

Le Comptoir Franco-Belgo-Sarrois, obejmujący sprzedaż producentów Francji, Belgji i Zagłębia Saary.

Röhren Verband G. m. b. H., obejmujący sprzedaż producentów niemieckich i czechosłowackich.

Biuro Sprzedaży Polskich Walcowni Rur, obejmujący sprzedaż producentów polskich.

Sowieckie zakupy obrabiarek a przemysł niemiecki. Pomimo zapowiedzi rządu sowieckiego o znacznym zmniejszeniu zakupu obrabiarek w roku bieżącym, niemieccy producenci tego działu są przekonani, że Sowiety będą zmuszone do wykonania dość znacznych zakupów obrabiarek, niezbędnych dla normalnej pracy uruchomionych przedsiębiorstw. Producenci niemieccy przewidują, że w ciągu najbliższych 9 miesięcy Rosja sowiecka zakupi obrabiarek za sumę około 90 milj. marek (około 200 milj. zł).

Ze światowego rynku żarówek elektrycznych. Już od kilku lat pojawiły się na rynku Stanów Zjednoczonych żarówki pochodzenia japońskiego, które, pomimo wprowadzonej przez Stany ochrony celnej, zwiększały swój zasięg na rynku amerykańskim, tak dalece, że w początkach 1932 roku import japoński pokrywał zgórą 20% zapotrzebowania Stanów Zjednoczonych w dziale żarówek. Import japoński obejmuje przede wszystkim żarówki typu specjalnego, a więc żarówki do latarek elektrycznych, celów reklamowych i t. p. Jak niebezpieczną jest konkurencja japońska świadczyć mogą ceny żarówek japońskich na rynku amerykańskim. I tak żarówka oświetlenio-

wa (60 — 100 watt) pochodzenia japońskiego kosztuje w porcie Stanów Zjednoczonych (bez cła) 4,38 centów.

Japonja protestuje przeciw twierdzeniu jakoby eksport żarówek japońskich miał charakter dumpingu i przytacza następującą kalkulację produkcji:

Koszt produkcji setki żarówek próżniowych (120 woltowych) wynosi 5,78 yen, w czym wliczone są zarobek robotników 0,70 yen, koszty opakowania 0,58 yen, koszty transportu 0,05 yen i zysk 0,50 yen. Kalkulacja ta odpowiada cenie żarówek fob Jokohama.

Jak widać z powyższego cena fabryczna żarówki japońskiej wynosi niecałe 12 groszy.

Dzięki tak niskiej kalkulacji Japonja zajmuje jedno z najpoważniejszych miejsc pośród eksporterów żarówek i opanowała już znaczną część zamorskich rynków, czyniąc tem dużą szkodę europejskim producentom tego działu.

Wokoło zagadnienia polityki celnej we Francji. Wobec zbliżającego się terminu wejścia w życie nowej polskiej taryfy celnej oraz będących w toku rokowań o traktaty handlowe interesującym będzie zaznajomienie naszych czytelników z aktualnym również i we Francji zagadnieniem kierunku polityki celnej.

Na łamach francuskiej „L'Usine” pojawił się artykuł p. P. Chevalier, viceprezesa Syndykatu francuskich konstruktorów maszyn rolniczych p. t. „Jaką powinna być nasza polityka celna”.

Oto jaką linię postępowania zaleca autor artykułu:

W dobie obecnej dwie polityki, a raczej dwie doktryny, są aktualne.

Pierwsza uzależnia ożywienie ekonomiczne życia we Francji od wzrostu wymiany z zagranicą. Widzi ona je w obniżeniu taryf celnych, które muszą spowodować natychmiastową zniżkę cen wewnętrznych, a w konsekwencji obniżenie kosztów własnych.

Rezultatem tego systemu, pisze p. Chevalier, byłoby znaczne pogłębienie kryzysu we Francji i w nadziei polepszenia ogólnej sytuacji i w przyszłości. Czy jednak jest pewne, że w obecnym stanie rzeczy przemysł przy niższych cenach mógłby podjąć skuteczną walkę z konkurencją? Efektem niewątpliwym zastosowania tej polityki byłoby pogłębienie deficytu bilansu handlowego i skomplikowanie jeszcze bardziej trudności socjalnych i budżetowych.

Druża doktryna: 1^o uwzględni specyficzny charakter rynku francuskiego, zdolnego skupić się i skurczyć w razie koniecznej potrzeby; 2^o bierze pod uwagę objętość transakcyj, jakie przedstawia rynek wewnętrzny dla swego przemysłu, w stosunku do rynku zewnętrznego. Mianowicie wymiana wewnętrzna w latach 1928 i 1929 wynosiła ogółem 500 miliardów franków francuskich, podczas gdy wymiana z zagranicą wyniosła około 100 miliardów. Jeśli uwzględnić transakcje z kolonjami francuskimi, które mają być zaliczone do obiegu wewnętrznego, można powiedzieć, że wymiana towarów stanowi stosunek 6 do 1 między rynkiem wewnętrznym i zewnętrznym;

3^o liczy się z obecną polityką finansową i skarbową, która również jest przeszkodą do obniżenia cen w kraju, a która nie może być zmieniona bez długich przygotowań;

4^o wreszcie stwierdza, że w obecnym czasie niemożliwością jest przez obniżenie cen wydatnie zwiększyć eksport, ja to mamy przykłady na krajach eksportujących przy niskiej cenie własnej.

Wydaje się zatem słusznym, że w interesie Francji leży zachowanie swego rynku wewnętrznego dla rozwoju swego przemysłu i obrona jego przez odpowiednie cła przed konkurencją zagranicy.

Ten drugi system polityki wydaje się autorowi bardziej wskazany. Aby wyrównać deficyt bilansu handlowego, trzeba ponownie odebrać jedną po drugiej placówki importu, zbadać co przemysł francuski może jeszcze wytwarzać, podwyższyć czasowo taryfy celne na te wyroby, a to w tym celu, aby podnieść i zainteresować produkcję rodzimą.

Syndykaty producentów, będące au courant intencji rządu, mogłyby wpływać odpowiednio na swoich członków.

Wreszcie, wobec istnienia kontygentów, zostałyby opracowany projekt taryfy zrewidowanej tak, aby prowadzący układy ze strony francuskiej mogli dawać koncesje tym krajom, które będą ułatwiały eksport francuskich wyrobów.

KSIĄŻKI NADESLANE.

Dr. Roger Battaglia: „Zagadnienie kartelizacji w Polsce (ceny a kartele)”. Nakładem Izby Przemysłowo-Handlowej w Warszawie. Rok wydawnictwa 1933. Stron 455.

Pod powyższym tytułem ukazała się praca dr. Rogera Battaglii poświęcona zagadnieniom kartelizacji. W przedmowie autor oznajmia, iż jest to pierwszy tom podjętej pracy, której zadaniem jest dokładne oświetlenie znaczenia karteli w Polsce; całość pracy będą stanowiły trzy tomy.

Tom pierwszy jest podzielony na dwie części. W części pierwszej noszącej tytuł: „Dumping a kartele” autor omawia pojęcie dumpingu i rolę jego w gospodarstwie społecznym. Określiwszy „czynne” i „bierne” pojęcie dumpingu (powinno być raczej: pojęcie czynnego i biernego dumpingu), autor porusza znaczenie jego w stosunku do zagadnienia bezrobocia, do dochodów skarbowych, polityki finansowej, walutowej i t. d.

Część II pod tytułem: „Ceny kartelowe i możliwości zwiększenia zbytu wewnętrznego przy pomocy ich zniżki” jest poświęcona porównaniom i omówieniom cen przemysłowych, oraz oddziaływaniu tych cen na rynek w Polsce.

J. L.

Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej Stowarzyszenia Zarządzającego Funduszem imienia Piotra Drzewieckiego dla krzewienia idei gospodarczego rozwoju narodu i państwa polskiego od dn. 1.1.1932 — dn. 1.1.1933.

Kapitał żelazny Funduszu składa się ze złożonej w Banku Zachodnim:

a) 6%-ej państwowej pożyczki dolarowej 1920 r. na sumę nominalną 4 600.— Dol.

Wpływy Stowarzyszenia składały się jedynie z procentów od papierów, stanowiących Fundusz Żelazny i zużyte były na subwencje w sumie 1 000.— zł wyasygnowanych Tow. „Liga Pracy” na wydawnictwa.

Przewyżka wpływów nad wydatkami w wysokości zł 1 577,08 stanowi gotówkę, znajdującą się na rachunku Funduszu w Banku Zachodnim.

Rachunkowość Stowarzyszenia prowadzona jest w sposób prawidłowy.

Ceny metali według notowań giełdy londyńskiej w dn. 19. IV. 1933 r. w złotych po kursie dnia za tonnę metr

Aluminium	3002	Miedź standard	876
Antymon	638	Ołów miękki	330
Cyna standard	4737	Nikiel	7280
Cynk hutniczy	443	Rtęć	8297
Miedź elektrolityczna	1013	Srebro za 1 kg	73

Na rynku londyńskim w bieżącym tygodniu ceny metali, w porównaniu z cenami ostatnio przez nas notowanymi kształtowały się następująco: aluminium, nikiel i rtęć — bez zmiany, natomiast wszystkie pozostałe, z wyjątkiem antymonu, który spadł o ok. 5%, podniosły się: miedź elektrolityczna o ok. 5%, cyna o ok. 4%, miedź standard o ok. 3%, cynk o ok. 3%, ołów o ok. 7%, srebro o ok. 4%

Ceny metali w Warszawie.

F-ma „POLTHAP” Warszawa, Pańska 83 (dom własny), Tel. 330-65 notuje w ostatnim tygodniu następujące ceny ze składu w Warszawie:

Miedziana blacha	zł 2,70— 3,40
Mosiężna blacha	„ 2,40— 3,40
Mosiężne pręty	„ 2,10— 2,95
Nowosrebrna blacha	„ 4,10— 5,—
Aluminjowa blacha	„ 5,80— 11,—
Aluminjowe druty	„ 6,50
Cyna w blokach	„ 5,40
Ołów	„ 0,65
Aluminium hutnicze	„ 3,65

Dom handlowy A. Gepner notował w ostatnim tygodniu następujące ceny metali:

Cyna Banka w blokach	zł 5,50 za kg.
Ołów hutniczy	„ 0,65 „ „
Cynk hutniczy	„ 0,80 „ „
Antymon	„ 1,05 „ „
Aluminium hutnicze	„ 3,80 „ „
Blacha miedziana	„ 2,75—3,40 za kg.
„ mosiężna	„ 2,50—3,50 „ „
„ cynkowa do krycia dachów	„ 0,95—0,98 „ „
„ „ „ celów przem.	„ 1,— „ „
Nikiel w kostkach	„ 9,50 „ „

Cena blachy cynkowej.

Biurow Sprzedaży Polskich Walcowni Cynku w Katowicach notuje następujące ceny blachy cynkowej:

I. Dla hurtowników przy kupnie na własny rachunek i do sprzedaży w drodze komisowej:

przy kupnie 30 t naraz	zł 850,00 za 1 000 kg
przy kupnie mniej niż 30 t.	„ 870,00 za 1 000 kg

II. Przy sprzedaży przez hurtowników i kupców uprzywilejowanych nie w drodze komisowej — odsprzedawcom:

zł 915,00 za 1 000 kg

III. Przy sprzedaży przez hurtowników i kupców uprzywilejowanych ze składu konsumentom:

zł 950,00 za 1 000 kg

Parytet: st. kol. Chełbiez.

Cena blachy ocynkowanej.

Cynkownia Warszawska notuje następujące ceny blachy żelaznej ocynkowanej za 1 kg. franco stacja Warszawa.

Blacha żelazna ocynkowana gatunku najwyższego:

711×1 422×0,45 mm	0 zł 91 gr.
711×1 422×0,50 mm	„ 0 „ 89 „
1 000×2 000×0,50 mm	„ 0 „ 91 „

Blachy 2-go gatunku o 6% tańsze.

Ceny bez zobowiązania.

Ceny rur żeliwnych.

Biurow Sprzedaży Rur Zjedn. Odlewni „Ruropol” w Warszawie ul. Nowy Świat 35 notuje następujące ceny w złotych za 100 kg., obowiązujące do odwołania:

Rury wodociągowe (stojące lane) zł 49,—

+ dopłata rozmiarowa

Fasony zależnie od typu i rozmiaru o zł 13 do 25 drożej za 100 kg.

Ceny powyższe należy rozumieć franco wagon stacja załadowania przy pełnowagonowych zamówieniach.

Cena odlewów żeliwnych.

Podług notowań Grupy V (Odlewni) Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych cena odlewów żeliwnych surowych dla Warszawy wynosi od 0,53 zł do 1,20 zł za 1 kg. loco fabryka.

Ceny odlewów glinowych.

Warszawskie odlewnie notują ceny surowych odlewów glinowych (aluminjowych) od 9 do 14 złotych za kilogram.

Ceny wyrobów ogniotrwałych.

Związek Fabryk Wyrobów Szamotowych i Ogniotrwałych notuje następujące ceny z ważnością od dn. 10 września 1930 r. aż do odwołania. Ceny rozumieją się w złotych za 100 kg. franco wagon stacja załadowania.

Cegła ogniotrwała zwykajna	zł 8,80	Cegła kotłowa normalna	zł 20,50
Cegła kopulakowa normalna	„ 14,30	Cegła kotłowa fasonowa	„ 23,—
Cegła kopulakowa fasonowa	„ 15,40	Zaprawa	„ 8,—
			„ 10,50

Patenty udzielone przez Urząd Patentowy.

17168. *Karl Friedrich Nägele (Berlin—Neukölin, Niemcy) i Joachim Koppel (Berlin—Charlottenburg, Niemcy)*. Urządzenie do układania pręcików przy wyrobie zapieć rozsuwanych.
17355. *Schweiss-Unternehmung Wagner & Co. Komm.-Ges. (Berlin, Niemcy)*. Sposób naprawy uszkodzonych blach zbiorników gazowych oraz urządzenie do stosowania tego sposobu.
17080. *Mines Domaniales de Potasse d'Alsace (Mulhouse, Francja)*. Sposób mierzenia odchylenia od pionu otworu wiertniczego i określenia upadu oraz przyrząd do wykonywania tego sposobu.
17084. *Karol Paulas (Slezska Ostrawa, Czechosłowacja)*. Koronka wrębówki z wymiennymi ostrzami.
17333. *Jan Krzyżowski (Katowice, Polska)*. Drzwi powietrzne.
17083. *Franz Wienhues (Królewska Huta, Polska)*. Urządzenie do zaginania blachy.
17230. *Edward G. Budd Manufacturing Company (Philadelphia, Pennsylvania, Stany Zjednoczone Ameryki)*. Urządzenie do doprowadzania arkuszy blachy lub podobnych przedmiotów do maszyn, zwłaszcza maszyn do obróbki blachy.
17159. *Michał Danieluk (Zielonka, Polska)*. Przyrząd do zaciśnięcia opasek na zaciskach artyleryjskich.
17189. *E. Max Kappler (Berlin, Wilmersdorf, Niemcy) i Friedrich Schmidt (Berlin—Lichtenrade, Niemcy)*. Ubijak dzwonowy do bielizny.
17229. *Syracuse Washing Machine Corporation (Syracuse, N. Y. St. Zjedn. Amer.)*. Maszyna do prasowania.
17192. *Firma Carl Still (Recklinghausen, Niemcy)*. Krażki nośne do głowic i belek głowicowych maszyn do wytłaczania koksu.
17323. *Henryk Droste (Warszawa, Polska)*. Skrzynka do kartoteki, której przednia i boczne ściany są otwierane i która jest zamykana zapomocą żaluzji.
17276. *Ernst Cohnitz (Berlin, Niemcy)*. Sposób mieszania cieczy ze sobą, względnie z gazami, i urządzenie do przeprowadzania tego sposobu.
17207. *I. G. Farbenindustrie Aktiengesellschaft (Frankfurt n. M. Niemcy)*. Urządzenie do przeprowadzania reakcyj chemicznych.
17106. *Osterreichische Chemische Werke Gesellschaft m. b. H. (Wiedeń, Austria)*. Sposób i urządzenie do prowadzenia procesów elektrolitycznych zwłaszcza procesów mających na celu wytwarzanie łatwo rozkładających się produktów, np. kwasu nadsiarkowego lub jego soli.
17228. *Tomas de Plazio (Barcelona, Hiszpanja)*. Sposób łącznego wytwarzania kwasu siarkowego i metali albo ich wodorotlenków zapomocą elektrolizy siarczanów.
17205. *Wilhelm Schwarzenauer (Monachium, Niemcy)*. Sposób i urządzenie do wytwarzania krzemianów boranów, fosforanów i glinianów potasowców.
17234. *I. G. Farbenindustrie Aktiengesellschaft. (Frankfurt n. M. Niemcy)*. Sposób wytwarzania karbonyłów metali. Dodatkowy do patentu 16208.
17240. *Aktiebolaget Ljungströms Angturbin (Stockholm, Szwecja)*. Turbozespół parowy lub gazowy.